

פרוטוקול מס. 210

מישיבת ועדת הכספים

יום ג', ט"ז בשבט, תשל"ה - 28 בינואר 1975 שעה 10.00

נ כ ח ו

חברי הוועדה:
היו"ר י. קרנמן
ע. אמוראי
א. אפרת
ש. ארלין
מ. ארנס
י. בן-סא"ר
י. גולן
צ. גרשונביץ
ש. לודינץ
א. סלמד
י. ש. פלומין
ג. פת
ד. קורן
ח. קורפו
נ. קצב
ס. שחל

מוזמנים:
ד. פלד - מנהל המכס והבלו
ד. קנטרוביץ - המפקח על מסבע הון
א. קסוטו - יועץ משפטי, משרד האוצר
ש. פרנקל
ש. עמית
גב' סילברסטון
(מר בן-פורת
מר קרסו
מר פיינר
מר פוקס
(מר פרלוק
מר עזורי
מר מלצר
משרד האוצר
לשכת המסחר
התאחדות הסוחרים

מזכיר הוועדה: א. קרשנר

ר ש מ ה: א. דגני

סדר-היום:
חוק להארכת תוקפן של תקנות שעת חירום
(הסדרים בעקבות שינוי שער המטבע),
תשל"ה - 1975.

- 942 -

(נתקבל קומ 4.2.75)

חוק להארכת תוקפן של תקנות-שעת-חירום (הסדרים בעקבות שינוי שער המטבע)
תשל"ה-1975.

היו"ר י. קרגמן:
אני פותח את הישיבה ומקדם בברכה את נציגי לשכת המסחר, אשר פנו לוועדה וביקשו להופיע בפניה כדי להשמיע את השגותיהם על הפרק הדן בהיטל מלאי בחוק להארכת תוקפן של תקנות-שעת-חירום (הסדרים בעקבות שינוי שער המטבע).

מר ש. בן-פורת:
אדוני היושב-ראש, חברי הוועדה, ציפינו להזדמנות להביע את דעתנו בקשר להיטל על המלאי שהוטל לאחרונה, לאחר הפיחות. אני מצטער שנשיא לשכת המסחר, מר בן-יקר, חלה ונבצר ממנו להופיע בפניכם היום. מופיעים היום בפניכם שלושת הסגנים של נשיא לשכת המסחר תל-אביב-יפו. צריך היה להצטרף אלינו המזכיר הכללי של לשכת המסחר חיפה. הוא טרם הגיע.

אנו רוצים להתריע על אי-הצדק שבהטלת היטל על המלאי ועל הנזק שהדבר גורם לכלכלת המדינה. נהיה מוכנים להסביר מדוע אנו רואים בהיטל גורם הרסני ומזיק למדינה. לכן אנו שוללים את ההיטל מעיקרו. אם אי-אפשר להשיג את ביטולו של ההיטל, אנו רוצים להביע דעתנו על אופן ביצוע החוק ועל דרכי הגביה של ההיטל. בתזכיר שהגשנו לוועדה כלולות כמה הצעות אלטרנטיביות.

צו הבא להחליף טיפול כלכלי בהוראות אדמיניסטרטיביות לשם השגת המטרה של צמצום היבוא יש בו משום נסיגה מהדרך הישרה שעליה עלתה הממשלה משנת 1962. אנורואים באמצעים האדמיניסטרטיביים להגבלת המסחר תופעה שלילית מסוכנת.

אבקש את חברי בנשיאות הלשכה להציג את

הבעיות ביתר פירוט.

מר ד. פיננץ:
ארשה לעצמי לחזור קצת אחורנית כדי שנדע בדיוק על מה אנו מדברים. כאשר בפעם הראשונה הוטל היטל על המלאי, היה המצב כזה: המדינה היתה מקציבה מטבע חוץ והיא היתה נותנת היחורים למכירת הסחורה. למעשה מחזיק המלאי היה באותה תקופת-מעבר איש הביניים שביצע את היבוא בעזרת כספים שקיבל מהמדינה ומכר את הסחורה לאותם צרכנים שנשלחו אליו על-ידי המדינה. לאחר הפיחות הראשון אמרו: לא יתכן שאנשים הממלאים את התפקיד של מתווכים ייהנו מהפרשי הפיחות. הניסוח היה: ספיגת רווחים ומניעת התעשרות בלתי-צודקת. אמרו: אתם נהנים מרווחים שלא עמלתם עליהם. אין לכך הצדקה. וכך הציעו להטיל היטל על המלאי. באותה תקופה אמרנו שאין זה צודק, כי מחזיק המלאי צריך לקנות סחורה חדשה. בעקבות הפיחות הוא יזדקק ליותר כסף כדי לקנות אותה כמות של סחורה. יש במדינה מנגנון של מס הכנסה שהוא מווסת את הרווח העודף. מס הכנסה לוקח את חלקו. באותו זמן לא התקבל הטיעון שלנו. אז הוטבע מטבע לשון של מס שפתיים, שאי-אפשר לנהוג אחרת. לאחר מכן באופן עקבי הטילו מס על המלאי. בפגישות שלנו עם מנהל המכס ועם אנשי מינהל הכנסות המדינה היינו מגיעים לפשרה על גובה התשלומים. עוקצו של החוק ניטל על-ידי כך שהם נתנו לנו פה ושם הקלות שהתבטאו בזמני התשלום ובהערכה של המלאי והן במה שנוגע להגדרה של "מלאי מת". אנו באופן עקבי חזרנו ואמרנו שאנו מתנגדים להטלת מס על המלאי.

לאחר הפיחות שקיבל את התאר "פיחות דה-לוקס", הפיחות היחידי שאומרים עליו שהצליח, לא היה היטל על מלאי. ואמנם המחירים לא קפצו. אז היתה עליית מחירים מתונה ביותר. (ש. ארליך: זה היה ב-1967).

לאחר זאת חשבנו שלא יהיו יותר היטלים על המלאי. והנה היינו עדים לפיחות הגדול ביותר, ובעקבותיו לצו המטיל היטל על המלאי, צו שהוא הקטלני ביותר מכל הצווים שהוצאו עד כה. צו זה אמור להכניס סכומי כסף עצומים לאוצר המדינה. שר האוצר נקב בסכום של 500 מיליון לירות. אני מפקפק אם הצו יכניס סכום כזה. חלק גדול מהמלאי מוחזק לא בחברות פרטיות, אלא בחברות ציבוריות והסתדרותיות. אני חושש

שם קשה יהיה לגבות את הכספים. זה יהיה חוב הרשום בפנקסים, שאינני יודע מתי יגבו אותו, אולי כאשר הלירה תהווה את החלק העשירי של הדולר. מפעלי "כור" מחזיקים מלאי של ברזל למשך שנה. אינני יודע איך אפשר יהיה שם לגבות את ההיטל על המלאי בלי לתת הלוואה בלתי-צמודה. המסחר הפרטי הוא אשר נדרש לשלם את ההיטל.

הייתי חבר בוועדה הכלכלית העליונה וגם חבר בוועדת המלאי שלה. לאחר מלחמת יום הכיפורים קיימנו דיונים בנושא המלאי, ונשאלה השאלה: איך צריך להחזיק מלאי במדינה? היו שדגלו בשיטה להעביר יותר ויותר פונקציות של החזקת מלאי מהיוזמה הפרטית ליוזמה ממשלתית. אחד מהם היה מיכאל צור, שהיה יו"ר הוועדה. רוב חברי הוועדה היו בדעה שהמדינה איננה צריכה להחזיק מלאי מעבר למה שהיא עושה היום בקשר למלאי של מצרכים חיוניים כמו דגנים, שמן, סוכר, בשר וכדומה. הממשלה צריכה להחזיק מלאי של מוצרים אלה, ולגבי השאר - להשאיר זאת למשחק חפשי במשק. גישה זו הוצגה בפני המועצה הכלכלית העליונה, הובאה בפני שר האוצר ואושרה. היתה גם המלצה שאנשים ירבו להחזיק מלאי, אוחז מלאי שאין עליו פיקוח ממשלתי אבל הוא חיוני למשק. נאמר שצריך לתת לאנשים תמריצים כדי להניע אותם להחזיק מלאי מספיק לעיתות צרה.

והנה בא הצו המטיל היטל על המלאי ועושה את ההיפך מזה. אמרתי לשר האוצר שיהיה כאן מחדל שעוד יבכו עליו. שום יבואן לא יהיה מוכן להחזיק מלאי אם יבואו לגבות ממנו היטלים על המלאי מדי פעם בפעם. היתה עליית מחירים, היה היטל של 20%, וזו הפעם השלישית שמטילים היטל על מלאי המגיע לעתים עד ל-50%. אתה צריך להיות שותף להפסדים, וכאשר יש לך רווח - אתה צריך לתת את הכסף לאוצר המדינה. אנשים נרתעים מהחזקת מלאי. הם אינם מזמינים סחורה ואינם רוצים להחזיק מלאי. הם רוצים לחיות מהיד אל הפה.

נפגשנו עם הממונה על הכנסות המדינה ועם מנהל המכס. טענו לעומתם: מה אתם עושים? שיעורי מס הכנסה הם גבוהים. מרווח של 100 לירות אנו מחזירים 85 לירות לאוצר. מדוע צריך לנקוט בצעד חמור כזה שהוא אנטי-תמריצי להחזקת מלאי. מזה משנה אם גובים את הכסף באמצעות מס הכנסה או בצורה של היטל? התשובה שקיבלנו שאלה הם הדפוסים שהטביעה מדינת ישראל; אסור לתת לאנשים להתעשר. על מנהל המכס הטילו את המשימה לגבות 500 מיליון לירות. הוא טען שאם לא יחנצו לו "שיניים" הוא לא יוכל לגבות את הכסף. הפעם הצו נותן "שיניים" כל-כך חדות עד שמנהל המכס איננו מוכן אפילו לדבר על הנושא. הוא טוען שהכנסת היא המחוקקת, והוא יפעל בהתאם לחוק. ביקשנו דחיה של עשרה ימים, גם לכך לא נענינו. מנהל המכס לא היה מוכן לדבר אתנו על צורת התשלום של ההיטל. מנהל המכס טען שהוא מוכן לתפוס סחורה במכס בין אם שולם עליה המכס או לא. אנשים נתפסו עם סחורה ששולם עליה מכס והיו נאלצים לשלם את ההיטל על המלאי.

יש בחוק סעיף הדין בהפחתת ההיטל על טובין שניזוקו. בכל שאר המקומות נאמר שהמנהל רשאי לפעול כך או אחרת. היום הוא איננו מוכן ללכת לקראתנו אפילו בענין ההגדרה של "מלאי מת".

בשנים הראשונות לקום המדינה התכלית של ההיטל על המלאי היתה ספיגת רווחים ומניעת החעשרות. באותם ימים כל היטל וכל פחות גרמו להעלאת מחירים. היום המצב הוא שונה, היום יש ירידת מחירים. מיום הזמנת הסחורה ועד היום חלה ירידה במחירי הנחושת, במחירי הצמר, העורות והעצים. מחירי העצים ירדו אף ב-50%. הזמנות רבות לא בוצעו ונשארו מלאים של סחורות. מנהל המכס טוען: אין זה מעניני אם הסוחר מרוויח או מפסיד, או אם הוא פושט את הרגל, אני רוצה לגבות את מה שנקבע בחוק. אם מטילים היטל על מלאי של מצרכים שהם בפיקוח ממשלתי, כמו על יבוא סוכר, יש לכך הצדקה מלאה, כי המדינה היא המחזיקה את מחסני המלאי; אם אדם מחזיק מלאי למטרות ספקולציה, יש הצדקה להטיל היטל על מלאי כזה, כי מובטח לו שהוא ימכור את המלאי במחיר החדש; אבל אם אדם מחזיק מלאי שערכו ירד ואין לו אפשרות תמרון כדי למכור את הסחורה, אין מקום להטיל היטל על מלאי כזה. בחמרי בניין יש מלאי שיספיק לשנה וחצי. יש הזמנות מחו"ל שאיננו יודעים אם לבצע אותן או לא.

28.1.75

מר ד. פרינצד:

אני פונה לחברי ועדת הכספים ואומר, שלא יתכן כשהוועדה תתעלם מהבעיה העקרונית של הטלת מס על מלאי. לא יתכן שוועדת הכספים לא תקבע במפורש הנחיות לעוסקים בביצוע החוק מה עליהם לעשות. ועדת הכספים צריכה לומר כי על ענף שיש לו הפסדים אין להטיל את ההטלה.

כחוב בחוק שמנהל המכס רשאי לעשות כן. זהו הפירוש המשפטי של "רשאי".

י. בן-מאיר:

מר ד. פרינצד:

אם לא נזכה לחמיכה של המוסד המחוקק, נצטרך לבקש לתת פירוש לחוק. אבל אינני מדבר על כך מבחינה משפטית, אלא מבחינה ציבורית-מוסרית וכלכלית. אתם מופקדים על כך שעניני המדינה יתנהלו בצורה יעילה ותקינה. אם לא ישנו את החוק לא יהיה מלאי במדינה. נחזור לאותם ימים בהם אגף השיכון החזיק מלאי של סחורות, והוא הדין משרד הבטחון. מהר מאד התברר למשרדים אלה כי החזקת מלאי גורמת הפסדים לאוצר המדינה. נצטרך לחזור לאותה שיטה. אם לכך אתם רוצים להגיע - בבקשה. אני מציע שתעלו על דרך חדשה.

מר ש. בן-פורת:

כאשר מדברים על "מלאי מת" יש לזכור שהתייקרויות עם ההיטל יביאו לכך שהיבוא החדש יהיה בגדר של "מלאי מת", כי יצטרכו לחכות שנתיים עד שהשוק יהיה מוכן לספוג אותו. היטל על המלאי פירושו שמצפיה מאדם לקנות מעצמו את הסחור במחיר החדש. אני חושב שאין זה הוגן. אם אתה מוכר את הסחורה, חל עליך התשלום. אם אדם הזמין מלאי של ציוד והוא איננו מצליח למכור אותו בשוק, הוא רשאי לדרוש כי יצמידו את התשלום למכירה. אי-אפשר לחייבו היום לקנות זאת מחדש.

במועדי הגביה.

מר א. קרסו:

המיסים האלה מוטלים על חוג מצומצם בציבור, על חוג מצומצם של יבואנים. הם חייבים לשאת בעול של מילווה מעסיקים בסכומים גדולים מאד; הם חייבים לשאת בעול ההפקדות על היבוא, והפקדות אלה גדלו בלמעלה מ-43% בעקבות הפיחות. הכספים האלה אינם בנמצא בידי הציבור הזה. החובות של היבואנים לבנקים הם עצומים. כעת באים ודורשים מהם - בכסף שאיננו מצוי בידם - לקנות מחדש את אותו מלאי שהם רכשו כבר.

דומני שלא אטעה אם אומר שמדינת ישראל היא המדינה היחידה בעולם שבה קיים היטל על המלאי. זהו פטנט ישראלי טהור. יש כאן אי-צדק משוע כלפי ציבור של אנשים שתפקידם הוא להחזיק מלאי. הנטל על ציבור היבואנים והסוחרים הוא יותר מדי כבד. יהיו אנשים שלא יוכלו לעמוד בכך. עסקים ייסגרו וענפים שלמים יתחסלו. כל מי שמתכנן את הפעילות שלו חייב לראות את הדברים מראש בטווח של 3-4 שנים. אם היום יחליט ציבור היבואנים והסוחרים כי בעקבות המדיניות הכלכלית החדשה הוא נאלץ לצמצם את הפעילות, יהיו רבים שיבטלו את השקעותיהם לעתיד, יצמצמו את המנגנון, יפסרו עובדים ותהיה אבטלה. אני חייב להתריע בפני חברי הוועדה שסכנת האבטלה הולכת וגוברת.

אינני רוצה להוסיף על מה שנאמר על-ידי חברי. העמדה שלנו איננה חדשה. יש הלך-רוח במדינה שעל ציבור היבואנים והסוחרים אפשר להטיל היטלים בלי גבול. קיימת גישה כזו. מוציאים צו אחרי צו, ואנשים משלמים. היום חל שינוי במצב. אנשים לא יוכלו לעמוד בתשלומים אלה. מבקר המדינה מתריע על ליקויים של הממשל ואומר כי ליקויים אלה גרמו נזק של מיליארד לירות. חושבני שוועדת הכספים צריכה להתרות בממשל שלא יבזבז את כספי משלם המיסים. כאשר חסר כסף - מוציאים צו. אני חושב שהברז של ספיגת כספים על-ידי היטלים הולך ונסתם. אני מבקש שהוועדה תביא זאת בחשבון.

אינני יודע אם אפשר לבטל את ההיטל. ההגיון מחייב לבטל אותו. היבואן, הסוחר או בעל הרכוש יש לו הון המספיק כדי

לקנות כמות מסוימת של סחורה. על-ידי ההיטל מקטינים את הרכוש העצמי שלו בשליש. כמות הסחורה שלו חקטן בשליש. זוהי הלאמת רכוש. אם מחליטים להלאים רכוש, יש להחיל את ההחלטה על כל הציבור ולקרוא לחוק בשמו הנכון: חוק הלאמת רכוש. איזו התעשרות יש כאן? אם מישהו יקבל קצת יותר לירות מופחתות בערכן, הוא ישלם מס הכנסה. זוהי אותה קופה.

א. אפרת:

אני מודע לעובדה שאנו עומדים בפני נציגות של קבוצה כלכלית הקובעת הרבה מאד במציאות של המשק הישראלי. היבואנים מהווים אלמנט מכריע לייצור, למסחר ולמשק כולו. אנו צריכים איפוא לדעת את מי אתם מייצגים. וכאן ברצוני להציג כמה שאלות על ההשגות שלכם.

בארץ קשה להבדיל בין מלאי של תעשיינים לבין מלאי של יבואנים. יש תעשיינים או יצרנים המייבאים את הסחורות הדרושות להם בעצמם. המלאי לא נמצא רק בידי קבוצה אחת. איך יכולים שלטונות המכס להבחין בין מלאי שנמצא בסטור זה או אחר? איך ניתן להבחין בין מלאי שנמצא אצל יבואן, או מלאי שנמצא אצל היצרן, או מלאי שנמצא בידי יישו שלישית? אינכם יכולים להצביע בפנינו איפה שלטונות המכס יכולים להיות צודקים בגביית ההיטל, אלא אם כן אתם אומרים שאין כדבר הזה כמו היטל על המלאי לגבי כולם, ואז אתם כאילו טוענים שאחד האלמנטים החשובים ביותר של המדיניות הכלכלית החדשה אין לו בסיס. איך אתם מציעים לבטל את ההיטל במציאות של ישראל שבה היבוא הוא כה גדול ויחד עם זה לקיים את המדיניות הכלכלית שהיא כה הכרחית?

איזה אחוז מהמלאי הקיים הצליחו שלטונות המכס לתפוס אצל היבואנים או הייצרנים? על איזה אחוז מהמלאי הצליחו שלטונות המכס להטיל את ההיטל? אני חושב ששלטונות המכס הצליחו לשים את ידם על אחוז קטן מאד של המלאי.

הרווחים על המלאי שקדמו להיטל מאפשרים להטיל כיום את ההיטל. אני יודע שיש בהיטל משום פגיעה, אבל אני חושב שהרווחים הקודמים היו כה גבוהים שההיטל לעומתם הוא כאין וכאפס לעומת הרווחים שהצטברו בעבר מהמלאי.

אני מציג את השאלות האלה כי נאמר לנו להורות לממשלה ללכת בדרכים אחרות.

זה צריך לחול גם על התעשייה הקיבוצית. ש. ארליך:

א. אפרת: בית-החרושת בקיבוץ שלי צריך לשלם היטל על המלאי, כי הוא הרוויח עליו. אינני מתייבב מהצד השני של המתרס, כי אני מייצג גם יצרנים. יצרנים שאגרו מלאי, בהתאם לתבונה הכלכלית שלהם, לא הפסידו כאשר הוטל היטל על המלאי. אני שואל אם הרווחים הקודמים אינם מצדיקים את ההיטל.

על יבוא לשם יצוא נשתנות הקלות על-ידי הממשלה. מהו המשקל של ההטבות הנשתנות ליבוא של מלאי לשם יצוא? האם גם פה יש לעשות את החשבון של ההיטל על המלאי בעת מתן ההטבות ליבוא לשם יצוא?

ג. קצב:

אני יודעת שכל פעם כאשר מעלים בעיות בקשר למלאי, טוענים היצרנים או היבואנים או הסוחרים, שהם מוכרים את המלאי שהיה ברשותם במחירים גבוהים. אבל הנטל בכל מקרה נופל על הצרכן. גם הפעם, כאשר מטילים היטל על המלאי, בסופו של דבר מגלגלים את ההפרש הזה על הצרכן. לכן דומני שהיבואנים והסוחרים צריכים להיות מעוניינים בהסדרת העניין של ההיטל על המלאי בחוק. אז הצרכן הידע שהכתובת לתלונות על הנוספת למחיר איננה הסוחר אלא הממשלה שהטילה היטל על המלאי. בגלל ההיטל על המלאי עלו המחירים אחרי הפיחות. מבחינה עקרונית לא מובן לי מדוע אתם צריכים להתנגד לפרק הזה בחוק.

לי נדמה שתקנות אלה הן מאד ליברליות כלפיכם. אם מתחשבים במלאי המוחזק במשך שנתיים-שלוש ופוטרים אותו מההיטל

זוהי תקנה מאד ליברלית. אינני בטוחה שאותו מלאי לא יוצא למכירה בשוק החפשי במחירים החדשים. הממשלה משחררת את המלאי הזה מההיטל ואילו הצרכן ישלם את התוספת.

שאלתי היא: מדוע אתם מתנגדים להיטל על המלאי כאשר הוא מסדיר את היחסים ביניכם לבין הצרכנים?

י. בן-מאיר: אינני מבין את הטיעון של חבר-הכנסת אפרת. מה הקשר בין ההיטל לבין העובדה שקודם לכן היו רווחים? על רווחים מוטל מס הכנסה ולא היטל - וישראל איננה בין המדינות שבהן שיעודי מס ההכנסה הם נמוכים. מה ענין הרווחים הקודמים לשאלה אם ההיטל על המלאי הוא מוצדק או לא? על רווחים יש מס הכנסה, ואין זה חטא להרוויח. הענין איננו פשוט, יש שרק שבו פועלים חוקים של היצע וביקוש. אני יודע שאדם יקנה סוכר בכל מחיר, אבל יש סחורות שהצרכן לא יקנה במחירים כאלה.

אני הבנתי שההתנגדות שלכם היא לעצם ההיטל על המלאי. לא נראה שהוועדה תבטל את ההיטל הזה. אבל אני רוצה לשאול - ובהזדמנות זו אני שואל גם את מנהל המכס: אדם שלא החזיק מלאי, אבל החזיק איגרות חוב צמודות. עליו לא הטילו כל היטל. הרווח שלו היא נקי. יש הרבה עיוותים במשק. המטרה הייתה שאם אדם מחזיק במלאי ובעקבות הפיחות המלאי שווה יותר, ואפשר למכור את המלאי הזה בשוק במחירים יותר גבוהים - הרי הרווח הזה שבא כתוצאה מהפרשי השער לא יגיע לסוחר אלא למדינה. את ההנחה הזו אפשר לקבל. אבל אם ברור ומוסכם שיש מלאי שלא עלה בערכו בגלל הפיחות - מדוע יוטל ההיטל על מלאי זה? נוכחנו לדעת שיש מקרים שבהם לא יהיה רווח על המלאי. בחוק כתוב שמנהל המכס רשאי לפטור מההיטל או להפחית אותו. מדוע מנהל המכס, שבדרך-כלל נוהג בגמישות, לא נהג הפעם בגמישות, כדרכו?

ההיטל על המלאי זוהי הוצאה מוכרת לצרכי מס. ואם זוהי הוצאה מוכרת, מזה משנה אם מטילים היטל? האם אין זה נכון שכנראה יש ענפים שלא יהיו חייבים במס בגלל השפל הכלכלי? אם אין חובת מס, לא יהיה ניכוי בגלל ההיטל, ואז הנטל הוא כבד. אני שואל: האם יש ענפים כאלה, והאם עובדה זו מובאת בחשבון על-ידי שלטונות המכס?

י. פלומין: את תגובותי על הדברים שנאמרו כאן אביע בהזדמנות אחרת. אני מבקש להציג מספר שאלות לחברי המשלחת.

האם יש לכם הערכה בכמה עלה המדד כתוצאה מהעובדה שהמוצרים שהוטל עליהם היטל נמכרו לצרכנים במחירים יותר גבוהים? מה היינו חוסכים בעליית המדד אילולי הוטל ההיטל על המלאי?

יש מספר מוצרים שבהם חלה ירידה בין מחיר הקניה לבין הערך ביום הפיחות. לדוגמה, טון ברזל היה שווה ביום הפיחות ב-20% פחות. הובטח על-ידי הממונה על הכנסות המדינה שההיטל יוטל לפי הערך של הסחורה ביום הפיחות. כן הובטח לעגן זאת בחוק בצורת של הרשאה לקבוע צורת חישוב שונה במקרים כאלה. אם במוצרים אלה נמשכת הירידה במחירים, צריך לעשות את החישוב לא רק עד מועד הפיחות אלא עד לתאריך המימוש של הסחורה. מהם סדרי הגודל של ירידת המחירים באחוזים? אולי אתם יכולים לתת תמונה על הירידה בערך המלאי בערך כספי כולל?

אתם משלמים גם מס גזן על ההפקדה. מה היה הסכום הכולל של ההפקדות בתאריך הפיחות כדי שנדע מהו המס הנוסף ששילמתם כתוצאה מירידת ערך הכסף?

יש ענפים שלא נותנים להם תבן ורוצים שיעשו לבנים. בענפים מסוימים הוטל היטל על המלאי וגם הגבלת היבוא באופן אדמיניסטרטיבי, בין אם זו הייתה הגבלה שוטלית או הגבלה על-ידי אי-מתן היתרים. אני יודע כי במספר מקרים הופעלו לחצים והותר להביא את הסחורה בדיעבד, בדצמבר או בינואר. הרשאה על תאריך שחלף הייתה כרוכה בתשלום כופר של 30%-35%. באיזו מידה מאפשרים לאותם ענפים שיבואם נאסר לעמוד בהתחייבויות קיימות על-מנת שיוכלו לממן את היטל היבוא?

ג. פת: אני מבקש לשמוע הצעה קונקרטית לגבי אותם מוצרים שהיטל המלאי מעלה את מחירם מעל ומעבר למחיר הקיים בשוק בשביל "רפלייסמנט".

העלינו את הנושא של פקדון יבוא. לדעתי פקדון היבוא הוא חלק של המלאי. אתמול שמעתי כי לבנק דיסקונט יש 47 מיליון לירות רווחים כתוצאה מהפיחות. איך על כך היטל מלאי. בשביל הבנקים הכסף הוא המלאי. כסף שהופקד בפקדון יבוא הוא חלק של המלאי. אם הממשלה דורשת היטל מלאי של 43% על תנורים, על הממשלה לתת פיצוי בשיעור של 42% על הפקדון. האם אתם מסכימים לדעה זו? מהו הסכום שהצטבר בפקדונות היבוא? האם יש לכם הערכה איזה אחוז מהוה הפקדון מהקפיטל של כל סוחר וסוחר?

נתתם תיאור ריאלי של המצב ושל הקשיים הנערמים בדרככם. מה אתם מציעים לעשות באופן קונקרטי בענין התשלומים - צורת התשלומים וכל הקשור בהיטל? חשוב שנוכל להתייחס להצעות קונקרטיות שלכם.

ח. קורפו: כאשר אתם טוענים שיש לשחרר את המלאי מההיטל, אתם חייבים גם לומר שתגבו על המלאי את המחירים החדשים. אם אתם טוענים שתמכרו את המלאי במחירים הישן, פירוש הדבר שאתם דוחים את הפיחות בששה חדשים. אני יכול להבין את הטענה שמלאי לא צריך להיכנס לקטגוריה של הנושאים שיש להסדירם בעקבות שינוי השער. אתם מבקשים אמצעים להחזיק מלאי בעתיד. תשיגו אותם אם תמכרו את המלאי במחיר החדש. אם תמכרו את המלאי במחיר הישן, או במחיר ממוצע בין הישן והחדש, איך נבטיח שהיצרן או הייצואן לא יתעשרו? איך תוכלו למנוע זאת?

היו"ר י. קרגמן: אני מבקש מחברי המשלחת להתייחס לשאלות. מקובל בוועדה שכאשר באה משלחת היא משמיעה את הערותיה והשגותיה. חברי הוועדה מציגים שאלות ומקבלים תשובות. הוויכוח מתנהל בוועדה ואז מביעים חברי הוועדה את דעותיהם. במהלך הדיונים גם משנים דעות.

מר ש. בן-פורת: מה היה קורה בלי ההיטל על המלאי? ליבואן או לסוחר יש רשות לדאוג, בגדר האפשרויות שלו, ל"רפלייסמנט". יש לו רשות גם להפסיד. על הרווחים גובים ממנו מס הכנסה. מדובר בציבור שהרכוש שלו מתבטא בלירות. אחרי תשלום כל המסים, מס הכנסה וההוצאות, המסחר נמצא במצב שאיננו מאפשר לו "רפלייסמנט" בתנאים הטובים ביותר. מה היה צריך לקרות בלי ההיטל? הסוחר יכול לומר לעצמו: אמנם יבוא חדש יעלה לי יותר ביוקר, אבל את המלאי אני חייב למכור במחירים הקודמים, גם לפי ההשפעה של המחירים בחו"ל. כאשר מטילים היטל, מכריחים את האדם לקנות את הסחורה במחיר שהוא לא רוצה לקנותה. זוהי הלאמת חלק מהרכוש שאין לו "סובסטנס". אם יש פיחות, הגא צריך להביא בחשבון שהיבוא החדש יעלה לפי השער החדש. לאור זה, יש לו רשות להחאים את עצמו למצב החדש, כמובן בגדר של רווח הוגן.

כל הגזירות האלה פוגעות בקיומו של מעמד הסוחרים בארץ, הן גם פוגעות בעליה. יש גופים חצי-ציבוריים העומדים בפתח ומוכנים לנצל המצב שבו המסחר איננו יכול לעמוד בגזירות האלה. הם ימצאו דרך לנשל את המעמד הזה, ואני חושב שזה לרעת המדינה.

אנו מציעים לבטל את החוק. אין לו מקום במדינה, הוא איננו צודק, הוא לא מביא תועלת לאיש. כדי לשלם מס-שפתיים למישהו הוטל היטל על המלאי. זוהי הלאמת רכוש, זהו גזל. במסחר יש הנהלת חשבונות ושלטונות המס גובים מס הכנסה על רווח. לו הייתם ממליצים לבטל את החוק, היינו חוסכים למדינה הרבה בעיות. כנראה שאין לכך סיכוי הפעם. לכן העלינו בתזכיר שלנו כמה הצעות אלטרנטיביות.

בזמן שהוצא הצו היו לרוב היבואנים סחורות בנמלים או בדרך לארץ. את הפרשי השער גובים מהם במזומנים, והם חנוקים. נוסף לכך הם חנוקים בגלל ההפקדות. אם היבואנים יצטרכו לשלם את ההיטל

בחודש ינואר, לפי ההסדר, הם לא יוכלו לעמוד בזה. אנו תובעים לדחות את התחלת התשלומים לתקופה ארוכה וכך לפזר את התשלומים על-פני שנתיים, ללא ריבית.

כך אנו מציעים לאפשר ליבואן או לסוחר לשלם את ההיטל בצמוד למכירת הטובין כאשר המחירים הם נמוכים ממחירי העלות.

אנו יודעים שיש עיוותים ואפליות בשיטת המיסוי. ציבור היבואנים והסיטונאים משלם מס אמת. זהו ציבור המנהל ספרים, שיש ביקורת על ספריו, והוא משלם את המס בהתאם לחוק. צריך גם לזכור שהיבואן והסוחר בארץ משרתים את התעשייה. הם מחזיקים חמרי גלם עבור התעשייה וממלאים פונקציות חיוניות למשק. לא צריך לראות את היבואן רק כמי שמייבא לארץ מוצרי מותרות. הוא מייבא לארץ את כל מה שצורכת התעשייה ומה שדרוש למשק, הוא מממן את היבוא הזה ומחזיק מלאי. בשל ההיטל הוא יכול להחזיק כמות הרבה יותר קטנה של סחורות. לא יתכן כל פעם להטיל עליו היטלים כאלה. אם מטילים גזירות כאלה על סקטור אחד במשק, הורסים את המעמד הזה.

הרווח של הסוחר הוא בונק-פידה. הוא רשאי להעלות את המחירים אם הוא צריך לקנות את הסחורה במחיר אחר.

השאלה על ההיצע והביקוש משתלבת בהצעה על שיטה של הצמדת ההיטל למכירה. בכך עניתי על כמה מהשאלות וציינתי את התביעות היסודיות שלנו. ירשה לי חבר-הכנסת אפרת לא להשיב לו, כי הוא עסק בפוליטיקה.

מר ד. פייצ'ר: אני מבקש מחברי ועדת הכספים להביך שהמשק איננו מקום שאלינו מכניסים סחורה ומוציאים ממנו כסף בעת המכירה. יש עליות וירידות. יש מקרים שאנשים פושטים את הרגל. יש שאנשים קונים סחורה ואחר-כך מחירה יורד, והם נאלצים למכור אותה במחירי הפסד. זה לא בדיוק כך שקונים סחורה ומייד מוכרים אותה ברווח. הטענה על החזקת מלאי ומכירתו איננה מציאותית. כיום כל חנויות החשמל מוכנות למכור את המוצרים במחירים הישנים, כי חלה ירידה דרסטית בהיקף המכירות. אם אנו מחזיקים "מלאי מת" במשך שלוש שנים, ושער הריבית הוא 30% לשנה - אחם יכולים לעשות את החשבון איזה רווח אפשר להפיק מכך. אוי לו לאדם שיש לו "מלאי מת".

רוב הציבור שלנו המאורגן בלשכת המסחר הגיש הצהרות והודיע כמה מלאי יש לו. אני רוצה לציין לשבח של מנהל המכס שהוא מקיים ביקורת קפדנית על המלאי. פקידי המכס עברו ממחסן למחסן ועשו רשימות. אי-אפשר לשחרר סחורות מהמכס בלי הצהרת מלאי. אם נתנו למנהל המכס "שיניים" לביצוע החוק, הוא מבצע אותו כך. אנו טוענים ששיניים אלה הם שיני דרקון. שינוי החוק הוא בידיכם. מנהל המכס מבצע את מה שמוטל עליו.

אני מעיד על ציבור היבואנים שהוא ציבור המרגיש שהוא ממלא שליחות בכך שהוא מחזיק מלאי, כי הוא החליט לעסוק ביבוא והוא רוצה לספק את הסחורה.

בהרבה ענפים אתה קונה בפחות ממחיר העלות. יש עסקים שלא יוכלו לשלם השנה מס הכנסה, כי בסך-הכל היה להם הפסד. ואלה אותם ענפים שבשנים רגילותם משלמים סכומים ניכרים למס הכנסה. בשנה שעברה היתה עליית מחירים עצומה, שקורית אחת ל-25 שנה. אם היו משאירים בידי הציבור הזה את מלאי עליית המחירים, לא היה היום ויכוח. אבל 70% מזה לקחו שלטונות מס הכנסה. השאירו 30%. השנה היתה ירידה ב-100%. אותם 30% אינם יכולים לכסות את ההפרש. אם היו משאירים זאת למשק חפשי בשוק, לא היינו מדברים. אבל עובדה היא שכאשר אנו מרווחים, חלק גדול מהרווח מועבר לאוצר המדינה.

קראתי להפחתי שסולל-בונה אף-פעם לא שילם מס

היו"ר י. קרגמן: נציג סולל-בונה איננו נוכח כאן. לא הייתי משיב על ההערה הזו אילולי התעורר הענין בוועדת הכספים. אבל השאלה בענין מס הכנסה של סולל-בונה התעוררה כאן וקיבלנו עליה תשובה רשמית והיא גם התפרסמה. בשנת 1972 סולל-בונה לא שילם מס הכנסה, כי הוא קיזז את ההפסדים משנים קודמות. זוהי התשובה. אפשר לטעון אם צריך היה לקזז את ההפסדים או לא.

מר ד. פייצ'ר: מה אנו רוצים באופן קונקרטי? תיאורטית היינו רוצים כי ועדת הכספים של הכנסת תשתכנע שאין מקום להיטל על המלאי. זוהי אחת הפרות הקדושות שצהיף לשחוט אותן. היטל זה איננו מסייע לא למדינה ולא לשום גורם. הוא רק ירתיע אנשים מלהחזיק מלאי. תנו לנו לעשות את המלאכה כפי שהיא נעשית באולם המודרני.

אם אין מבטלים את ההיטל, אנו מבקשים שוועדת הכספים תוציא הנחיות לאלה אשר צריכים לגבות את ההיטל שיפטרן מההיטל את אותם ענפים שאין להם רווחים אלא יש להם הפסדים. קל מאד לבדוק את המצב. למנהל המכס יש נתונים על כך. באותם ענפים שבכל-זאת יכולים לשלם את ההיטל, אבל אין להם אמצעים לכך היום בגלל ההאטה בפעילות הכלכלית, לא יקרה אסון אם הם יתחילו את התשלומים לא בינואר השנה אלא בשלב יותר מאוחר, לפי הסדרים ענפיים. במסגרת לשכת המסחר היו תמיד ועדות ענפיות שדנו בנושאים כאלה עם מנהל המכס. יש ענפים שבהם "מלאי מת" זה לא ענין של שלוש שנים. המסחר הוא עולם שלם וגדול. האם אתם רוצים להכניס את כל המסחר למיטת סדרים? לדוגמה, יש ענף העוסק במכונות ובציוד. אנשים חשבו לפתוח מפעל, והיום הם אינם מוכנים לכך כי ההשקעה הכרוכה בפתיחת המפעל גדלה פי כמה. אם הפרוייקט יורד מן הפרק, הציוד עבורו הוא בהחלט בגדר של "מלאי מת". בענף העץ יש הזמנות לשנה וחצי. אנו מבקשים שתתנו למנהל המכס הנחיה לבדוק את כל הנושא הזה.

ח. קורפן: הבקשה שלכם היא שהתשלום יהיה על מלאי שהוא עובר לסוחר.

מר ד. פייצ'ר: בסעיף 41 נאמר ש"רשות מוסמכת ושאינה לקבוע בצו מועדים מאוחרים מהקבועים בתקנות אלה או מועדים נוספים לסילוק היטל מלאי--". לענין היטל יבוא הרשות המוסמכת הוא מנהל המכס.

היו"ר י. קרגמן: אני מודה לחברי המשלחת של לשכת המסחר על הופעתם בפנינו. את הדברים ששמענו, כולל ההצעות הקונקרטיות, נביא בחשבון במהלך הדיונים בחוק.

-- --

היו זמנים שהוועדה לא קיבלה משלחות. הנהגנו את הנוהג של קבלת משלחות, אשר מגישות תזכיר לוועדה ומבקשות להופיע בפניה כדי להשמיע את השגותיהן על חוק זה או אחר. קבענו תקנון פנימי, שאיש לא ערער עליו, שאיננו מנהלים דיון בנוכחות המשלחת ואיננו מביעים דעות, אלא מסתפקים בהצגת שאלות. אם חבר ועדה מביע דעה בנוכחות המשלחת, גם חבר שני וחבר שלישי מבקשים לעשות כן. היום הפכה המסגרת של שאלות לחברי המשלחת לדיון עם הבעת דעות. אם זה ימשך כך, לא נוכל להזמין משלחות. קבענו שאין ויכוחים בנוכחות המשלחת, ושנציג הממשלה איננו משיב בנוכחותה. להבא אקפיד על כך שאם תבוא אלינו משלחת אפשר יהיה להציג לה שאלות ולא להביע דעות.

-- --

אני מקדם בברכה את נציגי המשלחת של התאחדות הסוחרים הכללית.

מר פרליוק: אדוני היו"ר הוועדה, חברי ועדה נכבדים, לפני שנשמיע את הצעותינו הקונקרטיות, אולי יורשה לנו לומר מספר משפטים על הרקע. המשלחת המופיע בשם התאחדות הסוחרים הכללית באה להשמיע קובלנה, כמעט קול צעקה, שההיטל עד כמה

שהוא מתייחס לציבור הקמעונאים, טומן בחובו סכנות לקיומם של בעלי העסקים הקמעונאים. כמו כל ציבור במדינת ישראל ובעולם כולו לעתים-קרובות הסתייגנו גם אנו ממש זה או אהר. אולם לגבי היטל זה אנו מביעים חרדה ממש כי הוא מסכן את קיומן של משפחות רבות.

יש לעשות אבחנה בין מס לבין היטל, ובמיוחד ההיטל על המלאי כפי שהוא מוצע בחוק שלפנינו. המטרה הדומיננטית של המס היא פיסקלית, ודרך אגב יש לה השלכות אחרות כגון מניעת התעשרות. ואילו המטרה הדומיננטית של ההיטל היא מניעת התעשרות עם השלכות מסוימות על התחום הפיסקלי כמו גביית סכום של 600 מיליון לירות. אבל למעשה לא כך הוא המצב, כי לאור הנסיבות שנוצרו במשק אין כלל לדבר על התעשרות - והאוצר יודע זאת. למעשה הפך ההיטל ביודעין למכשיר של מיסוי, ואולי לא ביודעין למכשיר של הפקעת רכוש.

מה תפקידן של תקנות אלה? ניתן לכך ביטוי בדברי-ההסבר שם נאמח לתכליתן של התקנות "ספיגת הרווחים ומניעת התייקרות בלתי-מוצדקות כתוצאה משינוי שער הלירה הישראלית". ואנו שואלים: במידה והדבר מתייחס לציבור הקמעונאים, אל איזה רווחים מדובר? על איזו התעשרות בלתי-מוצדקת כתוצאה משינוי שער הלירה? המטרה העיקרית של האמצעים שנקטו לפני הפיחות או בעת הפיחות הייתה ספיגה מסיבית של אמצעי התשלום. במילים אחרות: הקטנת ההכנסה הפנויה וצמצום כוח הקניה של הצרכן - זה היה יעד ברור ומתוכנן. במצב שנוצר נאלצו הסוחרים הקמעונאים למכור את המוצרים שבמלאי במחירים שהיו קיימים לפני הפיחות. ואם לא היתה התייקרות בחלק הקמעונאי, מה טעם להטיל היטל על המלאי, היטל שציבור הסוחרים איננו יכול לעמוד בו? מטילים כאן היטל על מלאי שאין אפשרות לייקרו בגלל מדיניות הספיגה של הממשלה והקטנת כוח הקניה. שנית, מטילים היטל על מלאי שאין אפשרות לשווקו. חלק מהמלאי הזה, בגלל סיבות ספציפיות, עלול ליהפך למלאי מת בעוד 3-6 חדשים או בעוד שנה.

אנו מאמינים בתחושת הצדק של ועדה נכבדה זו. ועל כן לו הוועדה היתה נכנסת לעומקה של הבעיה חושבני שהיא היתה אוזרת עוז להמליץ שהצעת החוק תוחזר לממשלה.

מתנהל היום ויכוח בין כלכלים לבין שרים האם המיתון שמצטייר באופק הוא תחילתו של משבר או לא, ולאן הוא יוליך אותנו. לגבי המסחר הוויכוח איננו רלבנטי יותר. המסחר נתון כבר היום במשבר קשה. ואם אין אפשרות שהוועדה תמליץ בצפני מליאת הכנסת להחזיר את החוק המוצע לממשלה -- (היו"ר י. קרגמן: אין אפשרות כזו. החוק עבר את הקריאה הראשונה. אפשר לתקן אותו.) אם אפשרות כזו לא קיימת, אנו מציעים מספר שינויים בביצוע כדי למנוע אתמוססותם של הרבה עסקים קמעונאים. לפני זמן-מה העברנו ליו"ר הוועדה תזכיר מפורט. יורשה לי לעמוד על מספר תיקונים שאנו מציעים להכניס לחוק.

אנו מבקשים לתת פטור מההיטל על מלאי בסכום של עד 150 אלף לירות ולהטילו על מלאי שערכו מעל לסכום הזה. אני מדבר עכשיו בשם ציבור הקמעונאים.

שנית, לצורך עריכת שומת ההיטל אנו מציעים להפחית את ערך המלאי ב-50% כרווח יבואן ולא ב-30% לפי ההוראה הקיימת. הגדלת ההפחתה מוצדקת לדעתנו בהתחשב בעובדה שרבים מבין הסוחרים הקמעונאים קונים את הסחורה ממקורות של סיטונאים וספקים ולא דווקא ממקורות של יבוא.

שלישית, שיעורי ההיטל כפי שנקבעו בחקנות הם גבוהים מדי, ולאורך כל הסולם יש להקטיןם ב-50%. בסעיף 13 לחוק נאמר שאם לא עלה סכום ההיטל על המלאי על 5000 לירות, יהיה הסוחר פטור מן ההיטל. אם הסכום הוא 5010 לירות, הוא חייב לשלם את מלוא הסכום. אנו מבקשים לתקן את סעיף 13 ולומר שבכל מקרה ייהנה הנישום מפטור על 5000 הלירות הראשונות.

לפי הוראות סעיף 12, ניתן לשלם את ההיטל בתשעה חלומים חדשיים. אנו מבקשים לאפשר לשלם את ההיטל ב-24 חלומים, ללא ריבית, וזאת בהתחשב בקשיים שציינת.

אנו מבקשים לשחרר סחורות ממכס לפי התעריף ביום הקובע שבו נמצאה הסחורה בנמלי הארץ ונמכרה לצרכן לפני הפיחות. אני חושב כי בענין זה הדרישה שלנו עולה בקנה אחד עם הדרישה של ארגון הצרכנים.

סעיף 14 נותן פטור מההיטל על מלאי מת. אנו מבקשים למחוק את הסיפא של הסעיף האומרת "אולם רשאי המנהל לקבוע כי טובין שהיו ברשותו או בפיקוחו של סוחר למעלה משלוש שנים כאמור יהיו חייבים בהיטל אם לדעת המנהל אין רואים אותם באותו ענף מסחרי כמלאי מת." סחורה המונחת שלוש שנים ומעלה בחנות, מטבע הדברים שיש לראותה כמלאי מת, כפי שהמליצה ועדה נכבדה זו וגם האוצר הכיר בכך.

אנו יודעים מהו גודל האחריות המוטלת על ועדה זו, אשר חייבת להיות ערה לבעיות האוצר ולצרכי המדינה. יחד עם זה אין אחריות זו פוטרת את הוועדה ואת הגורמים האחרים במדינה מלהתחשב גם בעובדה שההיטל במתכונתו המוצעת עלול למוטט הרבה מאד עסקים.

מר מלצר: אני יודע שמדביקים לעתים תו לא נכון על ענף מסוים ויצורים לו תדמית מעוותת. אני יכול לדבר בשם ענף החשמל, שהוא ענף נכבד עם מחזור גדול.

היו"ר י. קרגמן: מהו המחזור של הענף?

מר מלצר: קשה לי לנקוב במספרים על המחזור הכללי. אני יכול רק לציין שהרווח על מקרים הוא 2.5%. אם סוחר מוכר בשנה מקרים בסכום של מיליון לירות, יש לו רווח ברוטו של 25 אלף לירות. ועדת חקירה של נציבות מס הכנסה בדקה את הנושא והגיעה למסקנות. בהתאם לכך נעשה התחשיב. הרווח על הטלוויזיות נע בסביבות של 6%. אני יודע שמרוויחים 50-100 לירות על מכירת טלוויזיה. הוא הדין לגבי מכונות כביסה. הרווח הממוצע הוא 7%-9%. זוהי המציאות של ענף החשמל. וכיצד יכול ענף כזה להתבסס כדי לעמוד במצב שאנו מתקרבים אליו? ענף החשמל עומד בפני התמוטטות, בלי ההיטל על המלאי. אם חלילה יוטל ההיטל כפי שמוצע בחוק, זה יהיה הקש שיסבור את גב הגמל.

אני מבקש את חברי הוועדה להתחשב בדברים שהשמיע מהזכיר הכללי של התאחדות הסוחרים, להיענות לבקשות שלנו ולאפשר לנו להמשיך להתקיים בארץ כאזרחים טובים ונאמנים.

מר עזרני: אני מייצג את ענף הנעליים. היטל של 35% על ענף הנעליים הוא גבוה מאד. זהו ענף אופנתי. מתחזרו חסרונים בענף נע בין 30%-35%. בגלל המצב הכלכלי השורר במדינה ירדו מאד המחירים של הנעליים. הענף כולו מוכר נעלים במחירים הישנים, ואף מתחת לזה, כי אין כל אפשרות להעלות מחירים. בענף הנעלים חלו עליות מחירים גדולות בארץ ובחול. לא יכולנו להוסיף את העליה הזו למחירי הנעלים שאנו מוכרים. זוג נעלים שמחירי 100 לירות צריך היה לעלות 135 לירות. אבל אם היינו מעלים את המחירים לא היו מגיעים קונים. במידה ויש רווחים, משלמים מס הכנסה. הרווחים באים לידי ביטוי בספרים שאנו מנהלים.

הענף נקלע למצב קשה. בידי הסוחרים לא מצוי הכסף לשלם את ההיטל של 35% במשך תשעה חדשים. צריך להביא בחשבון שהענף הוא אופנתי, ואם חולפת העונה ונשאר מלאי של נעליים הוא בגדר של מלאי מת שאי-אפשר למכור אותו. בדרך-כלל מוכרים נעלים שנשארו במלאי לאחר העונה במחירים נמוכים הרבה מתחת למחירי הקרן.

מ. שחל: האם יש כללים על רווח סביר לפי ענפים שונים?
האם אתם מוכנים לפרסם לידיעת הציבור את הרווח

הסביר בכל צמח וענף?

היו מקרים שסוחרים מורשים גבו כספים מצרכנים שהזמינו סחורה ולא העבירו אותם לחברה המייצרת. כתוצאה מכך נפגע הקונה. מהו מעמדו של סוחר מורשה לעומת הייצרן, ביחוד בחברה כמו "אמפא"?
האם הסוחר אחראי עבור ההזמנה, והאם ההזמנה מחייבת את הייצרן, או שמא מה שמופיע כלפי הציבור זוהי אחיזת-עיניים שאין לה כל משמעות משפטית?

יש אנשים הרוצים לבטל הסכם על קניית מוצרים שמחירם עלה כתוצאה מהמדיניות הכלכלית החדשה. באיזה תנאים אפשר לבטל הסכם כזה ולאפשר לקונה לחזור בו מהקניה? לדוגמה, אדם קנה מכונית, המחיר שלה עלה, מה דינו אם הוא רוצה לבטל את הסכם הקניה כיוון שהוא איננו יכול לעמוד בתשלום כה גבוה?

היחה בנמלי הארץ סחורה ביום הפיחות והמכס מטיל עליה את ההיטל. איך אפשר להוכיח שהסחורה נמכרה והקונה שילם את התמורה?

י. פלומין:

באילו ענפים מוגדרים אתם עוסקים? מהו אומדן ההיטל הנדרש בכל אחד מהענפים האלה? אני מבקש הבהרה מה מקובל בענפים אלה לגבי ניהול חשבונות? לאור החשובה אני רוצה לברר באיזו מידה קיימת אפשרות להסדיר את תשלום ההיטל במקביל למימוש הסחורה, זאת אומרת - שלא ישולם ההיטל אלא על אותם מוצרים שנמכרו.

האם יש אפשרות ללכת היום אחורנית בענפי המסחר הקמעונאי ולחייב את הסוחרים למכור את הסחורה במחיר הישן, תחת פיקוח, ללא תשלום היטל על המלאי? האם תוכלו לתת בסוחות שהסוחרים לא יוכלו לנצל זאת לרעה? אם תיאורטית יש מנגנון של פיקוח או הסדר, אולי אפשר לשקול זאת.

מה דינן של הזמנות ששולם עבורן? היו בענין זה הנחיות. באיזה מידה הדבר מתבצע הלכה למעשה? האם יש לכם בעיות עם הזמנות ששולם עבורן לפני הפיחות ואתם עדיין נתבעים לשלם עליהן את ההיטל?

ח. קורפו: קיים ארגון נוסף, ארגון המסחר הזעיר. האם הוא מתנגד להיטל או מסכים לו?

מר מלצר:

אני שמח על השאלה של חבר-הכנסת שחל. איך מתנהל המסחר במקררים? הסוחר המורשה מקבל מבית-החרושת פרטים על המחיר ותנאי המכירה. מודיעים לסוחר באיזה מחיר הוא יכול למכור את המקרר ומהו מועד העספקה, והוא צריך להעביר את הסכום המתאים. כשבוועיים-שלושה לפני הפיחות הודיע "אמקור" לכל הסוחרים המורשים על מחיר שהוא סופי. עד לאותו זמן כל צרכן היה צריך לחתום שהוא מסכים לכך כי המחיר של המקרר ייקבע ביום המסירה. אם חלה העלאה במחיר, הוא לא יכול היה לבוא בטענות שהמחיר עלה. שבועיים-שלושה לפני הפיחות חלה האטה בקצב המכירות. אמקור היה מעוניין להגביר את הקצב ולהרחיב את הפעילות, ולכן הוא הודיע שמכאן ואילך המחירים יהיו קבועים. הסוחרים המורשים מכרו את המקררים וגבו את הכסף. אמפא מקבלת רק חלק מהכסף, ואת הסכום הנותר לפני האספקה. הסוחרים לא יכלו איפוא לשלם את הסכום המלא לאמפא. נוצר מצב לפיו הצרכן שקנה את המקרר לא קיבל אותו, בטענה שאמפא לא קיבלה את הכסף. כל המקררים שנמכרו ב-8 לחדש ונתקבלה מלוא התמורה עבורם - נמסרו לקונים במחיר שלפני הפיחות. אנשים שקנו את המקררים שבועיים לפני הפיחות היו צריכים להוסיף את ההפרש. אלה שקנו את המקררים באותו יום קיבלו את המקרר באותו המחיר.

דוגמה אחרת היא של מפעלי "זהר". חדשים לפני הפיחות שולם הסכום המלא עבור מכונית כביסה. למחרת הפיחות הודיעו לקונה שלא יספקו לו את מכונית הכביסה, למרות שהוא שילם את מחירה המלא, כל עוד לא יוסיף את ההפרש הנובע מהפיחות. זה נוגד את החוק. מי ששילם את מלוא התמורה לפני הפיחות, זכאי לקבל את הסחורה במחיר הקודם.

מר פרליוק: לשאלה בענין רווח סביר - לענף החשמל יש תדמית של ענף הגורף רווחים. מתח הרווחים שם הוא 5%-6%. בחו"ל מתח הרווחים של הענף הוא 30%-40%. כך בכל יתר הענפים אם משווים את מתח הרווחים שלהם עם מתח הרווחים בחו"ל.

מ. ארנס: השאלה היא: מהו החזר ההשקעה? אתה צריך לעשות השוואה עם החזר ההשקעה בחו"ל.

מר פרליוק: האם אנו מוכנים לפרסם את מתח הרווחים? אין לנו מה להסתיר. הרווחים הם צנועים. אם הצעה כזו תועלה, ההתאחדות תהיה מוכנה לשקול אותה. אנו בהתאחדות נתנגד עקרונית להצעה של השר בר-לב להגביל את מתח הרווחים בענף זה או אחר. אין לכך מקום בארץ שבה היוזמה היא חפשיה. (מ. ארנס: מתח רווחים קצת יותר קטן בהשוואה להסכם עם מס הכנסה.) אנו יכולים לסמוך על הכלכלנים של מס הכנסה. לפני שהם מפרסמים את העדכון הם יוצאים לשדה ועושים חריש עמוק. הם מצלמים את המצב כמות שהוא, ובדרך-כלל מעל למתח הרווחים הריאלי.

ביטול הסכם קניה - אינני יודע איזו רלבנטיות יש לכך לבעיה שהעלינו. הדוגמה שניתנה על קניית מכונת שמחירה עלה בעשרות אלפי לירות איננה חלה על המסחר שלנו. במסחר שלנו יתכנו שינויים בסכומים הנעים בין מאות או כמה אלפי לירות. במצב של המסחר כיום זה ייתקל בקשיים, ולא מחוץ אי-רצון להתחשב בקונה. אני מבקש להבהיר כי המסחר בשנים אלה שונה מהמסחר שהיה לפני 10-15 שנה. היום יש דאגה להעלאת הרמה, לשירות אדיב לקונה ולהתחשבות בו. אם לפני מספר שנים היתה בעיה להחליף מוצר שנפגם לאחר שימוש קצר, היום הקמעונאים ובעלי העסקים מוכנים ללכת לקראת הקונה.

אני סבור ששום סוחר לא יעשה קנוניה עם קונה זר כדי לנסות להערים על המכס. הדבר ניתן בנקל להוכחה.

בענפים אלה יש אחוז גבוה של בעלי עסקים המנהלים ספרים. (מ. ארנס: אתה מוכן לתת ההערכה?) אם מתוך 215 אלף נישומים הנמצאים בטיפול שלטונות מס הכנסה פחות מ-4% מנהלים ספרים, הרי בענפים אלה זה לא 4% אלא 20% - 25% - 30% מנהלים ספרים.

בענפים שחל עליהם ההיטל הועלתה הבעיה של תשלום בצ'קים. חבר-הכנסת שחל יכול להיות שותף לבעיה זו. כאן מזדקרת לעין האפליה בין העשיר לעני. מי ששילם במזומן לפני היום הקובע, אין לו בעיות, הוא מקבל את הסחורה במחיר הישן. אם שהיה במצוקה ואמצעיו היו מצומצמים ולכן שילם עבור הסחורה בתשלומים או בצ'קים דחויים - לו עושים בעיות. אם אדם שילם עבור הסחורה גם בצ'ק דחוי צריך לראותו כאילו שילם עבורה מראש.

אני מייצג את התאחדות הסחורים. נשאלה שאלה על ארגון אחר. אינני יכול לענות בשם מישהו אחר.

היו"ר י. קרגמן: אני מודה למשלחת של התאחדות הסחורים.

לפני שנתחיל לדון בסעיפי החוק נשמע הסברים מפי מר פלד. אני רוצה רק להזכיר מה קרה לפני הפיחות האחרון. זה הכל צעקו שהמכס איננו מצליח להשתלט על המחסנים, שאנשים מחעשרים ומוכרים את המלאי במחירים החדשים. הפעם כנראה שהמכס הצליח להשתלט על המלאים, וזוהי תופעה חיובית. זה לא אומר שצריך לקבל את הסעיפים כמות שהם; אבל עצם העובדה שהמלאים נרשמים בחלקם הגדול - זהו הישג רציני וחשוב של שלטונות המכס.

נשמע מה דעתו של מר פלד על הטענות שכאו לידי ביטוי בדברי נציגי המשלחות שהופיעו בפנינו היום.

מר פלד: בתקציב המדינה הוכנס סכום של 400 מיליון לירות, מזה חלק בשנת הכספים הזו וחלק בשנת הכספים הבאה, כולל הפרשים מכל הסוגים. עד עכשיו גבינו הפרשי שער לגבי סחורות ששולם עבורן לפני הפיחות לפי שער של 4.20 לירות הדולר ובעת השחרור מהמכס

היו צריכים לשלם את ההפרש של 1.80 לירות לדולר בצורת הפרשי שער, גבינו במזומן בעת שחרור הסחורה מהמכס סכום של 160 מיליון לירות. גבינו כבר סכום של 160 מיליון לירות שהיה כלול באומדן של 400 מיליון.

כפי שנאמר בצורה מאד ציורית, כאשר היינו צריכים לגבות את ההיטל הזה, הגענו לכלל מסקנה שהחוק כפי שנדרש מאתנו לבצעו הלכה למעשה גם במקרים קודמים, לא היו בו שינויים. מה שיכולנו לעשות הוא לרוץ אחרי האנשים או להעביר את הענין להוצאה לפועל. אינני יודע אם חברי ועדת הכספים יודעים מהו מצב ההוצאה לפועל לגבי גביה של חובות למס הכנסה ומהן האפשרויות הטמונות בכך. רצינו "שינויים" כדי שלא נצטרך להשתמש ב"שינויים התוחכות" של מישהו אחר. מה שעשינו הוא שביקשנו להכניס את הסעיף המחייב לשלם את ההיטל על סחורה שהיתה עדיין בנמל וטרם הוציאו אותה. לא דרשנו לשלם זאת במזומן, אלא נתנו הלוואה לחשעה חדשים באמצעות הבנקים, בריבית של הבנקים. הריבית המומלצת היא 13%-14%. גבינו על-חשבון זה סכום של 60 מיליון. מדובר בסחורה שהיתה עדיין בנמל, ששולם עליה מכס אבל לא הספיקו להוציאה. היתה ריצה מבוהלת בימים שלפני הפיחות וגבינו ב-30% - 100% יותר מאשר ביום רגיל. לא היו מספיק משאיות כדי להוציא את הסחורה מהנמלים. כיוון שכך נשארה סחורה בנמל ושמונו עליה את היד. היינו צריכים לחכות עד שהאיש יצהיר ושאונו נוודא את ההצהרה. לא הייתי נשבע שכל אחד יצהיר על המלאי, כשם שאינני נשבע שקיבלנו הצהרות מלאי על מה שהוצא מהנמל.

גבינו במזומן סכום של 220 מיליון לירות. נוסף לכך יש חיובים, בסכום של 320 מיליון לירות, חשבונות שכבר שלחנו למחזיקי מלאי. (היו ר. י. קרגמן: סכום זה ייגבה במשך 9 חדשים.) התאריך האחרון הוא 1 בספטמבר.

על מוצרי מזון כמו סוכר וכמה מוצרים חיוניים הפרש המחירים מתבטא ב-30 מיליון לירות; מספוא - 38 מיליון לירות; מלאי כללי אחר - חיובים עד היום 250 מיליון לירות. (היו ר. י. קרגמן: מאיזה סכומים?) אני יכול לדבר רק על הצהרות. עברנו בערך על 15%-16% ממספר ההצהרות. לא הייתי אומר שעשינו זאת באופן מקרי. לא חמיד לקחנו את הגדולים ביותר. איננו יכולים להסיק מסקנות לגבי הסכום הסופי. אני מניח שיהיו עוד כמה מאות מיליונים, הכל לעומת האומדן של 400 מיליון.

הסיבה לכך היא הפעולה שנקטנו. גייסנו מאות רבות של אנשים ממס הכנסה ומאות אנשים מהמכס. הפעלנו את הפיקוח, לקחנו מעריכים. גייסנו לעבודה את כל מבקרי החשבונות שטיפלו במס קניה ובלו ובביקורת ספרים לצורך ההישבון. חשבנו שכאן נפיק מהם יותר תועלת. ידענו שאם לא נבצע את החוק עכשיו, לא נוכל לבצעו; או עכשיו או אף-פעם. לכן עשינו גיוס מלא של כל המשאבים. עד עכשיו הסכום הוא בסביבות 500 מיליון לירות, חלק במזומן וחלק חיובים. אני מניח שנגיע לעוד כמה מאות מיליונים. כמה - אינני יכול להגיד.

ח. קורפו: סכום של 320 מיליון מהווה 15%. לפי הערכה גסה אפשר להגיע לסכום הגדול פי ארבעה מזה.

מר פלד: זה לא כך. היו בעיות של יבואנים גדולים שהיינו צריכים לענות עליהן, בעיות של קונסיגנציה, של יבוא לשם יצוא. הם באו ועשינו אתם את החישוב. למי שלא נתן הצהרה לא אפשרנו לשחרר סחורות מהנמלים. עוד לא ניגשנו לטפל בקמעונאים. הם הגישו את החומר בצורה מאורגנת. הם לא כלולים בכך. אינני רוצה לנחש, אינני רוצה לנבא למה נגיע.

דובר על שלושה פיחותים ועל כך ששלוש פעמים גבינו היטל מלאי. בפעמים הקודמות לא גבינו היטל בצורה סדירה ועל הכל אלא בצורה חלקית ובענפים מסוימים.

לא אישרנו דחיה בהגשת ההצהרות כי אנו יודעים כי דחיה כזו היא מחלה ממושכת. ככל שאתה דוחה את הגשת ההצהרה כך אתה מתרחק מהמציאות. עמדנו על כך שאדם יגיש את ההצהרה ביום המתאים.

כל יום שחולף מטשטש את המצב, כי אז קשה לערוך ביקורת. היו כוונות למשוך את העניין. אינני מדבר על התעשייה האווירית שם יש בעיה של מחשב. למפעלים כאלה נחננו אפשרות של דחיה. אבל אם התאחדות הסוחרים מבקשת דחיה של שבועיים צריך לזכור כי תוך שבועיים אפשר למכור בחנות את הכל. הם לא מנהלים ספרים ולא עושים רישומים. (י. פלומין: אל תעשה הכללות.)

אם יש נזק - אנו מכירים בכך. אם המחיר ירד - אנו מכירים בזה ומוכנים לתקן את השומה. סוחר עצים שחרר סחורה לפני שנתיים וגם שחרר סחורה לפני חודש. המחיר הנמוך מופיע במסמכים. הוא מציין את המחיר האחרון במסמכי היבוא. הוא יכול להודיע בדרך זו שהמחיר ירד. אין כוונה לגבות לפי המחיר הגבוה אלא לפי המחיר האחרון. המנהל רשאי לעשות תיקון לפי המחיר ערב הפיחות. איננו יכולים לעשות אבחנה בין ענף מרוויח לבין ענף מפסיד. לפי מה ששמעתם - כולם מפסידים. לא נוכל לעשות את הפיצול הזה.

ההכנסות ממכס ומס קניה אחרי הפיחות אינן שונות מאלה שהיו בחודש אוקטובר. פירוש הדבר שהיקף השחרורים של סחורות ירד ב-30%. אם כולם קנו אחרי הפיחות, הרי זה טבעי שאחרי הפיחות חלה האטה. כאשר עולים המחירים, יש בדרך-כלל ירידה במכירות. (ע. אמוראי: אתה יכול לנקוב באחוז מדוייק?) משלמים 43% יותר ומשחררים כמות יותר קטנה ב-30%.

חבר-ההכנסת פלומין שאל על תשלום כופר בשל הגבלות היבוא. לא רצינו לתת הכשר מראש ליבוא אסור. גבינו כופר על סחורה שכבר הובאה. אם אסרנו לייבא מקררים של למעלה מ-16 קוב, לא אמרנו שאם ישולם כופר יותר היבוא. ממי שבכל-זאת הביא סחורה אסורה - גבינו את הכופר. הכוונה היא להגדיל את סכומי הכופר בהדרגה כי היבוא הוא אסור. זה לא יהיה צודק להחרים את הסחורה. אני חושב שזה הוגן ביחוד בתקופה הראשונה כאשר אנשים אולי לא ידעו שאסור לייבא סחורות מסוימות. הם אולי הזמינו את הסחורה קודם לכן. בתקופת המעבר יש לכך הגיון.

ע. אמוראי: אינני בטוח אם ב-30% כופר היבוא איננו כדאי.

מר פלד: עד לתאריך מסוים השיעור הוא 30%. כבר עלינו על 30% כדי לא לתת הכשר לעבירות בעתיד.

גייסנו את כוח האדם לתפקידים אחרים. לא נוכל לעסוק בגביית היטל לפי מכירות.

חלק גדול מהמלאי נמצא בידי תעשיינים. אינני חושב שאלה שהופיעו כאן מייצגים את הרוב הגדול של מחזיקי המלאי. את המלאי העיקרי אין מחזיקים במחסנים של יבואנים אלא במחסני ערובה ומשחררים כל פעם סחורה למכירה ועליה משלמים מכס. הטענה שלהם היתה שהממשלה מביאה לכך שלהבא לא יהיו מלאים. הם דיברו על מלאי במחסנים.

ע. אמוראי: הם הציעו לגבות את ההיטל בעת המכירה.

מר פלד: נכון שאם מוכרים מקור "אמקור" לא מרוויחים עשרות אחוזים. "אמפא" שיש לה דישת של חנויות מוכנה לתת אחוז קטן יחסית של רווח. לעומת זאת על מכשיר טלוויזיה, אפילו מתוצרת הארץ, מרוויחים כמה מאות לירות, כי מחירי הטלוויזיות אינם קבועים ואינם תחת פיקוח.

לשאלה בדבר תשלום בצ'קים דחויים עבור סחורה. בתקנות שעת חירום כתוב שסוחר הייב להצהיר על המלאי שברשותו, גם אם המלאי איננו בבעלותו. היינו צריכים לפרש זאת. אם יש מלאי שאיננו בבעלותו של הסוחר, הוא לא שלו. הסוחר יצהיר שהמלאי איננו שלו אלא של משרד הבטחון. כאשר מדובר בקמעונאי המוכר מקור, הפירוש שנתנו לפסקה זו הוא: כאשר שולמה תמורת המלאי במזומנים, לרבות בצ'קים, אבל לא בצ'קים

לתאריך מאוחר יותר ולא בשטרות לתאריכים שונים, שהרי הסחורה עדיין בבעלותו של הסוחר. אם הוא צריך לקבל כסף עבור הסחורה, הוא לא ימסור אותה לקונה. זהו הפירוש שנתנו לתקנה. אם הקונה שילם במזומן, הוא כאילו לקח את הסחורה. הסוחר מחזיק אותה בשביל הקונה. אם הוא לא שילם, הסחורה עדיין לא של הקונה. כך פירשנו את המושג "בבעלותו". היבואנים המציאו הצהרות של סוחרים שהם מכרו מכשירי חשמל לקונים וקיבלו את התמורה. כאשר בדקנו התברר שהפרטים אינם נכונים. סניף של התאחדות הסוחרים, שנתבקש ליעץ מהו מלאי מת, העביר טפסים מודפסים וחתומים מראש לסוחרים כדי שימלאו אותם. אנו מתייעצים עם מומחים של כל ענף בנושא של מלאי מת ומביאים זאת בחשבון בעת קביעת המס שעל מחזיק המלאי לשלם.

י. פלומין: את ההיטל יש לשלם על המלאי בין שהוא נמצא אצל הסוחר ובין שהוא במחסני ערובה. אם הבנתי נכון את הטיעון של אנשי לשכת המסחר הרי הם אמרו שהממשלה היא שעודדה אותם להביא מלאי כדי שלא נהיה תלויים בגורמי חוץ בשעת חירום. הממשלה היא שהדגישה את החשיבות שבהחזקת מלאי מטעמי בטחון המדינה. והנה באה אותה ממשלה ומטילה היטל על המלאי. אותו סוחר המחזיק כיום מלאי יאמר לעצמו: למה לי להחזיק מלאי, מוטב שאחיה מן היד אל הפה. היבואן לא יבא אם מטילים היטל על המלאי. (נ. קצב: אז הממשלה תיבא.) אנו יודעים מנסיון מה קורה כאשר הממשלה עוסקת במסחר.

היו"ר י. קרגמן: על מוצרי מזון העלו מייד את המחירים.

י. פלומין: לא על הלחם לבדו יחיה האדם. אנו מעוניינים בעליה מארצות רוחה.

הפירוש שלכם על הבעלות של המוכר על הסחורה כל עוד לא שולמו כל הסכומים הוא מנוגד לחוק המכר. הפירוש שלכם איננו תואם את החוק. אני מבין את החשש מפני צ'קים מאוחרים, אבל האם בגלל כמה עבריינים צריך לסגור את הדרך בפני קהל הצרכנים שנוהגים לשלם עבור סחורה בצ'קים דחויים? הסוחר לא ישלם את ההפרש מכיסו, הוא יטיל אותו על הצרכן.

החשבונות נשלחו בחדש ינואר. זבחדש ינואר. דומני שלא כולם קיבלו את החשבונות. החוק אומר שצריך לשלם ב-1 בינואר, ואם לא - צריך יהיה לשלם ריבית של 15% וגם קנס. האם אין בכך משום הגזמה?

מגיע ישר-כח לאדמיניסטרציה המבצעת את החוק ומשיגה את היעדים שהכנסת והממשלה הציבו לה. האם העובדה שגביתם סכומים העולים על התחזית איננה מעידה כי השלחתם עול כבד מדי על הציבור? (מר פלד: האומדן היה נמוך.) יש בעיה של אמינות. אתם אמרתם שההיטל צריך היה להכניס סכום של 400 מיליון. אם היינו יודעים שזה יעלה לציבור 800 מיליון - ואני מעריך שתגבו יותר מסכום זה - ההתייחסות לכך הייתה אולי אחרת. בסך-הכל זה מעלה את המדד. כל פרוטה חוזרו בצורה של הפרשי מדד ותוספת-יוקר.

החוק איננו קובע מתי צריך להחזיר את המס ששולם ביתר וגם איננו אומר דבר על הריבית. אני מציע לחייב להחזיר מייד סכומים שנגבו מעל למגיע בתוספת ריבית.

בנושא של הגבלות אדמיניסטרטיביות וכופר - הרי במקום להביא לכך שאנשים יעשו מעשים אסורים מוטב היה לאפשר לאנשים לייבא עד לתאריך מסוים כמות מסוימת ומבוקרת לגמר ההתחייבויות שנעשו בחו"ל לגבי ייצור ספציפי של מזמינים ישראלים. במקום להכשיר בדיעבד יבוא שנעשה שלא כחוק מוטב ללכת בדרך זו, למרות ההגבלות ביבוא. לפי שיטת הכופר, מי שמחכה להיתר - נענש; מי שהיה עבריין מקבל פרס.

סעיף 20 אומר שהגשת השגה או ערעור אינם דוחים תשלום לפי השומה. זוהי הפעם הראשונה שבחוקי מסים קובעים שקודם-כל משלמים. אתה רוצה לשחרר סחורה - תשלם. אחר-כך תערער. האם אין דרכים אחרות לגבות את ההיטל? אותו יבואן או סוחר איננו לקוח חד-פעמי של

י. פלומין:

של שלטונות המכס. לא מדובר כאן בתשלום מס שבה מקרקעין. אותו יבואן נזקק לכם עוד פעם. מדוע לנקוט בשיטה האומרת: קודם-כל חשלים ואחר-כך נדבר אחר?

ע. אמוראי: אני רוצה למלא חובה נעימה ולשפח בשם כולנו את אנשי המכס על הטיפול היעיל בנושא המלאי לאחר הפיחות. מה שעשתה הפעם הנהלת המכס ביחס למלאי הוא תעודת כבוד לה.

שומה עלינו לשמור על העקרון של אחידות המס. עד עכשיו נשמר העקרון במסי הוצאה, מה שאין כן במסים ישירים. הטענות של המשלוח באו להצדיק שינוי בגישה ולראשונה ליצור תקדים של שינוי באחידות המס. התקנות האלה באות לומר שמי שהביא מלאי ישלם היטל על המלאי כדי לתאמו למלאי חדש על-פי שער אחיד שנקבע בפחות ללא יוצא מן הכלל.

אין כלל האומר כי במדינת ישראל צריכים להחזיק מלאי בכל הזמנים. מי שמחזיק מלאי של מוצרים חיוניים יתבע הסדר. לגבי יתר המוצרים יש למדינת ישראל אינטרס אחד: כאשר המחירים הם בעליה יש זהות בין מה שהיה כדאי ליבואן הפרטי לבין מה שכדאי למשק. ברגע שהמחירים הם בירידה לא כדאי לפרט ולא כדאי למשק להחזיק מלאי. כל מי שמחזיק מלאי - עושה זאת על אחריותו. הוא לא בא להתחלק ברווח על המלאי. אם יש הפסד - אל תחזיקו מלאי. זה לא ענין של המשק. היבואן בחבונתו ידע לכלכל את עסקיו ויחזיק מלאי כאשר התחזית היא לעליית מחירים. אם יש לו הפסד, מס הכנסה מכיר בכך בעת הקיזוז. היבואנים הרוויחו הרבה מאד בשנים קודמות על המלאי.

לא מעניין אותי אם הענף מפסיד. זה לא מעניין בחעשיה ובוודאי לא במסחר. יש אחידות במס וההיטל מוטל על כולם. (י. פלומין: זוהי ספיגת רווחים.) היה לאדם מלאי. כיום השער הוא 6 לירות הדולר. ערך המלאי מחושב לפי שער זה. היות והוא לא שילם את מלוא השער בזמן היבוא, הוא משלם את ההפרש. ולא מעניין את מדינת ישראל מה קורה בשוק. אחמול הוא הרוויח, מחר הוא מפסיד. (י. גולן: יש התחשבות בירידת מחירים.) אני טוען שלא צריך להתחשב בכך.

יש טענה אחת צודקת, ואני יודע שאתם מכירים בה. יש אנשים שייבאו בקונסיגנציה ושילמו מעבר שנקבע. (מר פלד: אנו כבר מחזירים את הסכומים.) אני מציע שתעשו את שני הדברים בעת ובעונה אחת: תשלחו את החיוב ואת הזיכוי. כך יראה האדם שנעשה צדק.

י. גולן: לפי ההערכות שלכם, היבוא ירד במקצת או לא?

מר פלד: בחדשים אלה היחה ירידה של 30% בכמות היבוא.

ש. לורינץ: יש לציין לשבח את שלטונות המכס שהפעם הצליחו לרשום כמעט את כל המלאי. כיוון שההכנסה המשוערת תהיה גבוהה בהרבה מן התחזית, ובמקום 400 מיליון חגבו כנראה מיליארד לירות, יש מקום להתחשב באי-אלה דרישות שאינן מנוגדות לחוק ושאוּלי יש בהן ויתור על הכנסה לא גדולה.

אינני יודע מה ההבדל בין אדם ששילם עבור המקרר את מלוא הסכום במזומן לבין אדם ששילם חלק מהסכום בצ"ק לתאריך מאוחר. בשני המקרים המקרר איננו בבעלותו של המוכר גם אם הוא טרם נמסר לקונה. אם המוכר קיבל צ"ק דחוי, אני חושב שלפי ההגיון, לפי הצדק ולפי כל כללי המשפט המקרר כבר איננו בבעלותו של המוכר. מקובל בארץ לשלם עבור סחורה בצ"קים דחויים והמוכר יכול לפדות צ"קים כאלה. אין הגיון להעניש דווקא את הקונה שנאלץ לשלם חלק מהסכום בצ"ק דחוי. כיוון שההכנסות תהינה גבוהות מהתחזית, יש מקום להתחשב במקרים כאלה כמו במקרים רבים אחרים.

מה יהיה הדין אם יבואן או יצרן מקומי יוכיח להנחת דעתו של המנהל, שהוא מכר את הטובין ללא כל העלאה במחיר. הוא ייבא אלף טון ברזל ומכר את הסחורה לחברת שיכון ציבורית במקרים שהיו לפני הפיחות. אם הסחורה תשוחרר מההיטל? אם לא - מה סיכויי לזכות בבג"צ אם הוא יחליט לפנות לבג"צ ולתבוע פסור מההיטל?

ג. קצב:
במשך כל השנים אנו טוענים כי לאחר פិחות ושינוי
שער המטבע יש להטיל היטל על המלאי. הפעם הגענו
סוף-סוף לכך. אני מתפלא לכן שחברי הוועדה שוללים את ההיטל. היטל זה
יבנים להיגינה ציבורית ולמסחר הוגן. (י. פלומין: להעלאת מחירים.)
ממילא הייתה עליית מחירים.

ע. אמוראי:
אין עליית מחירים מעבר למה שהמשק מוכן לשלם.
השאלה היא בין איזה גורמים מתחלקת ההעלאה כזו.

ג. קצב:
את כל ההיטלים מגלגלים על הצרכן, ומוטב שקופת
המדינה תצא נשכרת. אינני יכולה להבין מדוע באים
היום להתנגד לשיטה שכולנו תמכנו בה בעבר ודרשנו להפעילה.

אני סבורה שהסעיף הדין במלאי מת" יש בו פירצה
הקוראת לגנב והסעודת דווחים. אינני יודעת באיזו מידה ינצלו את
הפירצה הקיימת בחוק. אני מבקשת להקדיש לכך מחשבה נוספת.

שמענו היום איננו מלאי בדרך. איננו מלאי בדרך. איננו מלאי
אלה אינם צריכים להרתיע. לגבי מוצרים חיוניים לצריכה בטחונות
או מוצרי מזון תגיע הממשלה לכלל הסדר עם היבואנים.

לבסוף, אני רוצה להפנות משאלה למנהל המכס. לאחר
כל פחות אין הסברה מתאימה לציבור הצרכנים. ההסברה היא לקויה. אני
יכולה להציג מכתבים שעל כל אחד מהם נתקבלה תשובה אחרת, לעתים סותרת.
הנושא עדיין איננו ברור לציבור. מן הראוי יהיה להוציא חוברת הסברה
לציבור. לציבור לא ברור אם הם צריכים לשלם או לא ובאילו מקרים חל ההיטל.

ג. פת:
שמחתי לשמוע את הודעתו של מנהל המכס שאין כיום
מוצרים במלאי שההיטל עליהם מעלה את מחירם מעבר
למחיר הדרוש עבור שחלוף. שמענו שתהיה התחשבות בגורם השחלוף.

אני מצטרף למשאלה של חבר-הכנסת לורינץ להביא
בחשבון מקרים שבהם אי-אפשר לדרוש מהצרכן מחיר יותר גבוה עבור הסחורה.
הסוחר יצטרך כמובן להוכיח שהוא לא גבה מחירים יותר גבוהים מאלה
שהיו לפני הפיחות.

שאלתי מהו הסכום אשר הצטבר בפקדונות היבוא. במקום
שהסוחר ישלם במזומן את היטל המלאי, צריך לאפשר לו לשלם את ההיטל
על-ידי ויתור על החזר פקדון היבוא. זה יקל עליו מבחינת הון חוזר
ומימון. הטענה של פקדון היבוא מתחזקת בערך מופחת ב-43% בעוד
שעל המלאי עליו לשלם תוספת של 43% - איננה יכולה להיות מופנית
לשלטונות המכס.

לאור העובדה שמכומי ההיטל עולים בהרבה על
אומדן ההכנסות מההיטל על המלאי, האם אין מקום להאריך את התקופה של
תשעה חודשים? היבואנים או הסוחרים יתחילו לשלם את היטל המלאי בתאריך
יותר מאוחר. היום יש מהומה והאטה בפעילות הכלכלית. אני חושב שהציבור
במשך הזמן יתרגל למחירים החדשים. במקום להתחיל לגבות את ההיטל בחודש
ינואר אולי אפשר להתחיל בכך בחודש אפריל, וכך גם להאריך את התקופה
מ-9 חודשים ל-18 חודש.

הי"ח י. קרנסון:
בכך נסיים היום. את תשובתו של מר פלד נשמע
בישיבה הבאה, ואחר-כך נעבור לדיון בסעיפי החוק.
אבקש את חברי הוועדה ללמוד את החוק לקראת הישיבה ולציין באילו סעיפים
יש להם השגות. אנו נקרא כל סעיף וסעיף, אבל אבקש את חברי הוועדה לטען
היעילות לציין מה הם חושבים להציע בכל אחד מהסעיפים.

אני מודה לכם ונועל את הישיבה.